

ДРАМАТА ВЪ ЕПОХАТА НА „СИДЪ“

(По-случай поставянето му въ Нар. театъръ)

Кон. Буюклиевъ

Съ появяването на „Сидъ“, който идва следъ хиляди пиеси, писани по подражание на Сенека млади (32 г.) — римски риторъ и драматургъ, се слага началото на френската класическа драма. Бледо подражание на Еврепида, въ работитъ на Сенека недостатъцитъ на първия — ораторски стилъ, прекалени разсѣждения, неестествени развързки, изпъкнали още по-силно. Такива сѣ пиеситъ и на много обичания по това време Арди, които се старае да обедини Сенека съ свободно мѣняващитъ се и пѣстри сцени на сръдновѣковния театъръ.

Корнеилъ и Расинъ, а по-късно и Волтеръ създадоха особенъ видъ произведение, които до началото на 19 в. упражняваха силно влияние върху развитието на драмата и сценичното изкуство. Тѣхното творчество се окачествява обикновено като лъжекласическа. Тая заблуда иде отъ неправилно схващане тѣхното отношение къмъ древната грѣцка драма. Общото съ древнитъ класици се състои въ заимстване на нѣкои сюжети отъ Еврепида и не винаги следвани сценични похвати на Аристотеля. Всѣщностъ тѣхнитъ драми не сѣ „съзнателно, но неумѣло подражание“, а върнс и пълнокръвно отражение на манталитета на епохата. Дори могатъ да бждатъ изтъкнати нѣкои положения въ дветъ драми, които напълно контрастиратъ. На френскитъ драматурзи не липсвало съзнанието, че разработватъ подобни сюжети, но ги разработватъ много по-драматично и поправятъ нѣкои грѣшки на класическата пиеса.

На какво се дължи това неправилно осѣтяване на френската класическа драма. Отъ лъжливи възгледъ за нея като историческа драма и произтичащитъ отъ тамъ из-

ЕДНО НОВО ИМЕ (Продължение отъ стр. 2)

сатири-импресии. И нека признаемъ тука неговата стихийностъ достига своята най-висока точка. Особено „Долу азъ“ е произведение, което по духъ и своеобразностъ издига Аржентински на завидна висота.

Не липсватъ, разбира се, и слаби произведения. Напримѣръ „Има и такива вълци“ е просто недодѣлано, не завършено не само по форма, но и по съдържание. Не по-добро е и за общественото мнение.

Но независимо отъ тѣхъ, за сега Ахилесовата пета за Иванъ Аржентински остава, езикътъ. Ако той успѣе да победи тая нелепа самонадеяностъ и да се справи съ езика на българската литература, ще бжде обогатена съ нови и ценни сатиристични произведения.

на автора. Като всички художници на тѣхъ бражение. За своето идеалистическо изчества на историческитъ, Митридатъ, Британикъ, Аталъ, Ахилъ, а съ общочовѣшки или съ такива, отговарящи на съвремението на автора, като всички художници на тѣхъ имъ били нуждни конкретни форми за изображение. (За своето идеалистическо изкуство тѣ сѣ имали нужда отъ естетически идеализирана обстановка. По-добъръ изборъ отъ създалия се тогава Версаилски дворъ съ неговото изящество, пищностъ, и вкусъ, тѣ не биха могли да намѣрятъ.

Въ 16 в. въ напредналото френско общество, назрѣла нуждата отъ драматично произведение съ силни впечатления и нравствена идея или проблема, разрешена по единъ естественъ начинъ. Появяването на „Сидъ“, игранъ за пръвъ пѣтъ въ 1630 г. на парижката сцена е изразъ на реда, нравствеността на започващия 17 в., и напълно удовлетворилъ нуждитъ на епохата. Бурниятъ и критически 16 в. изработилъ волеви личности, изострилъ интереса къмъ изобразяването на храбростъ и решителностъ и подготвилъ оценката на характери отъ типа на Сидъ и Химена. Драматичнитъ похвати на Корнела се свеждатъ въ непрекъснато приковаване вниманието на зрителя върху развоја на действието. Съдаване на една напрегната драматична иллюзия, развързката на която донася утоление на зрителя. Това се дължело на съзнателния, идейно произхождащъ героизъмъ въ драмитъ на френскитъ класици. При това положение необходимо е да се формулира и защити принципа, който рѣководи героя. Непрекъснати драматизъмъ изисквалъ и строго спазване на единствата. Единство на прѣчката създава опростяване на вътрешния развој на действието. Френскитъ драматурзи смѣтали единствата на мѣсто и време, като услуга на драматизма. Пренасянето имъ презъ нѣколко минути на антракта, изнасилвана въображението на зрителитъ схващали, като строежъ довежда това тѣ много желано отъ драматуржитъ вживяване зрителя въ пиесата. Получава се свързаностъ, отчетливостъ на действието, опредѣленостъ въ оценката на постѣпкитъ. Тия особености забелязахме както у Корнеилъ, така и у Расинъ, Волтеръ. Въ своитъ драми Расинъ изобразява повече „живота на сърдцето“. Неговитъ герои сѣ сжщо така идеална характери, тѣхната воля, обаче, не рѣдко се прекланя предъ страстѣта. Той обича да изобразява, най-вече у жената душевна драма, породена отъ чувство или страсть. Като такъвъ той се явява пръвъ въ европейската литература. Такива образи сѣ Федра, Аталія, Адрамаха. У Волтера слабата характеристика на героитъ, е

пренесена окончателно въ жертва на сценичната техника. Всичко се свежда въ една необикновена заплетена завръзка, която държи въ напрежение зрителя. Забелязва се единъ стремежъ, развързката да е колкото се може по-непредполагаема, неочаквана, но правдива.

Въпрѣки тоя недостатъкъ, френската драма дълго упражнява влияние въ развоја на литературата. Това продължава, докато се явява вече стремежътъ къмъ реализъмъ, къмъ върно и дълбоко проникновено изобразяване на човѣка.

Това е епохата, която обуслави появата на „Сидъ“.

Идеята да се постави една пиеса като „Сидъ“ въ нашия Н. Т. е повече отъ отлична. Като че ли винаги публиката следъ редица съвременни пиеси, се нуждае отъ разобличаване репертоара съ класически. Още повече отъ една такава пиеса, въ която сѣ изобразели такива свѣжи, силни и борчески характери. И за това „Сидъ“ се посреща така ласкаво отъ критика и публика.

„Сидъ“ ще има успѣхъ на сцената на Народния театъръ.

ЛИТЕРАТУРЕНЪ ПОСТЪ

ТОЧКА

Наистина, нашата бележка представлява точка въ сравнение огромното количество статии, които се изписаха по поводъ вече така наречената „Кирилияда“. Дори и „Просвѣтно единство“ смѣтна за нужно, благоразумно да предъвече това, които другитъ казаха. Толкова, значи, бѣ изобилна откъмъ състезатели тя.

Други написаха достоенъ епилогъ. Ние само искаме да сложимъ точка. И тя се състои въ следното.

Писа се на едно мѣсто, че протеститъ и настървенитъ нападения срещу Кир. Христовъ се раздухвали умишлено отъ кръговетъ на списание „Мисль“ и неговитъ следници — привърженици на естетизма въ поезията. Решително можемъ да отхвърлимъ това. И въ подкрепа — Кир. Христовъ бѣ най-добре насолень отъ тамъ, иждето естетиститъ нѣматъ никакъвъ достѣпъ.

Напротивъ това, бихме казали, масово реагиране показва, че вече у насъ има здраво чувство, което може смѣло да се противопоставя срещу всѣкакъвъ видъ авантюризмъ и вироглавство.

А другитъ пѣкъ, които нѣматъ това чувство, се присѣдиниха, колкото да се докаратъ предъ читателитъ си.

Толкова отъ насъ.

Ал. Гол.